

Dva kamena gotička ženska lika iz katedrale u Zagrebu

Dr. Anđela Horvat

redovni član VII razreda za likovne umjetnosti Jazu

Izvoran znanstveni rad

Iz zagrebačke katedrale potječe niz arhitektonskih plastika koje se čuvaju po pojedinim zagrebačkim muzejima. Njihov je studij otežan jer su odavno izgubile svoj socijalni prostor otkako su uklonjene sa svojeg prvotnog mjesta za koji bijahu rađene. Nakon kojekakvih nedaća koje je katedrala proživljavala upravo je začudno da je do sada sačuvano, mada oštećenih. Među tim su plastikama posebno zanimljiva dva lika: *kip žene s krunom na glavi* u Diecezanskom muzeju i *kip Marije s djetetom* u Gradskom muzeju u Zagrebu. Njima ćemo ovdje posvetiti malo više pažnje.

Zbog premalo podataka da prvi lik možemo točnije označiti nazvat ćemo ga uvjetno najširim mogućim nazivom *Okrunjena žena*. (sl. 1). Krepko klesana stojeća statua u svojem je osnovnom obrisu komponirana u paralelogramu. Stoji frontalno. Samo je krupna četverouglasta glava na niskome vratu malo zaokrenuta u poluprofil. Široko lice ima ravno čelo, pravilan nos, velike (oštećene) oči sa slabo naznačenim obrvama, male, no mesnate usnice s kosim rezom, istaknutu bradu koja prelazi u jaki podvoljak. Kosa je u valovitim pramenovima začešljana unatrag tako da prekriva uši, a straga pada na gornji dio leđa. Jedino je taj dio kipa obrađen sa stražnje strane (sl. 2). Na glavi je kruna s niskim dijademom iz kojeg viri preostali trodijelni list (sl. 3).

Lik je odjeven u dugu haljinu, kojoj se pri dnu preklapaju nabori u obliku spljoštenog slova S. Cipelica lijeve noge viri ispod nabora. U gornjem je dijelu haljina priljubljena uz plošno tijelo, tako da se ispod odjeće tek naslućuju grudi. Iz dugog uskog rukava — uz koji je dio naroskanog plašta — viri velika i teška desnica, koja u srednjem dijelu plastike podržava plašt, tako da se tu formira nekoliko nabora. Oni svojim lukovima daju kipu horizontalni akcent. Desna ruka manjka. Ispod lijeve podlaktice draperija se plašta složila u nabore oblikovane u slovo V (sl. 4), a od nezgrapne šake nabor plašta u dugoj liniji dijagonalno pada do tri centimetra visokog kružnog podnožja, gdje se lomi. Taj potez kuša podati tom — inače zdepastom — liku crtu elegancije (sl. 3), a tome pridonosi i plašt prebačen preko

Dvije arhitektonske plastike iz zagrebačke katedrale, kip *Okrunjene žene*, danas u Diecezanskom muzeju, i kip *Marije s Djetetom* u naručju, danas u Gradskom muzeju u Zagrebu, autorica pripisuje vremenu oko godine 1400, kada je za zagrebačkog biskupa Eberharda (1397—1406. i 1410—1419), dulje vrijeme radila radionica s praškim iskustvima obitelji Parler. Svoju atribuciju ona potkrepljuje nizom morfoloških i stilskih analogija s djelima te graditeljske obitelji sačuvanim u Pragu, Beču i crkvi sv. Marka u Zagrebu.

širokih ramena tako da njegova dva trokutasta oblika spaja pomodna kopča koja se sastoji od četiri trolista. Kip je isklesan od čvrstog sivkastog vapnenca. Visok je 93 cm, a najveća mu je širina 33 cm.

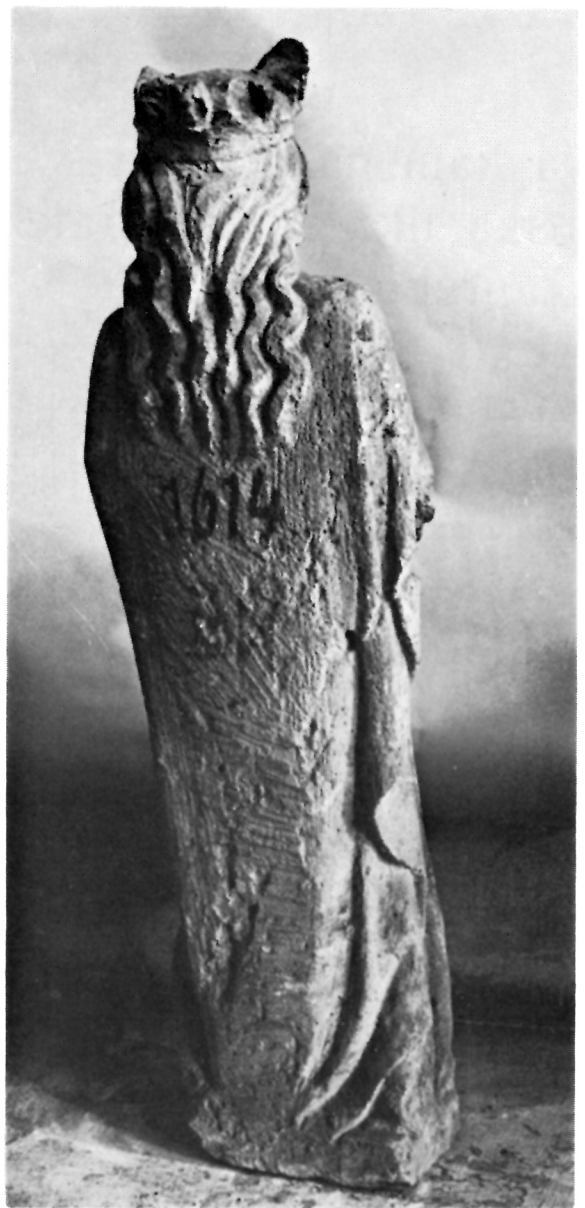
Drugi je kip očito *Marija s djetetom u naručju* (sl. 5). I taj je stojeći lik u svojim osnovnim konturama zasnovan u obliku paralelograma, no njegov je volumen u donjem dijelu jače razgiban od prijašnjeg kipa. Madona je postavljena frontalno. Kompozicijska shema ove plastike s prikriivenom gotičkom S linijom takva je da horizontalno položeni nabori posred kipa dijele lik na dvije različite zone, od kojih je donja naglašena vertikalnim cjevastim naborima, a gornji dio — gdje je vidljiva haljina — ima smireno rješenje. Obla glava na niskome vratu (s oštećenim licem) komponirana je četverouglaono, čemu pridonosi plašt prebačen preko glave koji je uokviruje tako da se ne vide kose ni uši (sl. 6). Plašt je u okomitim naborima oblikovan i sa stražnje strane, ali samo do ramena (sl. 7). U plašt, koji je na rubu naroskan, umotan je gornji dio Marije, kao i donji, tj. preostali dio nagog djeteta Isusa. Majka ga podržava na boku svojom desnicom. Navrh glave zasjala je poviše plašta kruna s niskim dijademom, te s oštećenim trodijelnim listovima u obliku heraldičkih lilija. Na plošno modeliranim grudima četvorolisna je plastična kopča. Duboko zasječeni nabori plašta od srednjeg dijela plastike nižu se cjevasto gotovo okomito do tla, gdje se u lomu preklapaju. Sa strane su niže draperije i draperije na tijelu Isusovom zaobljene horizontalno (sl. 8), a u luku se sličan sistem nabire i posred plastike, kao i kod kipa *Okrunjene žene*. Kip *Madone* od mekana je vapnenca, a visok je 102 cm.

Nakon deskripcije tih plastika postavlja se pitanje na koje razdoblje i na koji kulturni krug upućuje taj opis?

Osnovne karakteristike obiju plastika su te da su masivne voluminozne figure zbijena obrisa, s pritajenom gotičkom S linijom — dostojanstvena držanja. Čvrsto su koncipirane, a umjesto zanemarena tijela glavnu riječ imaju draperije. Podvojenost je u kompoziciji prisutna u oba kipa i u horizontalnom, kao i u vertikalnom rješe-

1 Okrunjena žena iz katedrale u Zagrebu, danas u Diecezanskom muzeju (foto: Jozo Vranić)

2 Okrunjena žena iz katedrale u Zagrebu, danas u Diecezanskom muzeju (foto: Jozo Vranić)

nju, pri čemu ima vidnu ulogu plašt. Gornji, dio s nena-glašenim grudima u kontekstu je s donjim, bogato raz-vijenim sistemom nabora, koji variraju. Lice Okrunje-ne žene više je obraz matrone nego mladenačke žene iz vremena »lijepih Madona«, a pretpostavlja se na teme-lju drugih srodnosti da je takav tip lica imala i Bogo-rodica s plaštom preko glave. Podrijetlo upravo takvog prekrivanja glave traži se u Ile de France, a u drugoj polovini 14. st. A. Kutal ga nalazi već u Češkoj.¹

Ikongrafski tip nebeske kraljice s krunom na glavi (i žezlom u ruci koje sada manjka) ostvaren je u Češ-koj u svečanoj impostaciji s očitijom S linijom, s viso-ko podignutim — napola odjevenim — djetetom primje-ricu u Starogradskoj Madoni u Pragu (vis. 154 cm). Ona

bijaše na staroj gotičkoj vijećnici. Nastala je tik pred godinom 1381. kad je kapela vijećnice bila posvećena.² To je pelerinski tip majestetične Madone³, koji je u de-taljima na drugačiji način ostvaren u Zagrebu. Sklad Sta-rogradske Madone proizlazi iz parlerijanske geometrij-

¹ Albert Kutal, *České gotické umění*, Praha 1972, p. 110.

² A. Kutal, *Bemerkungen zur Alstädter Madonna in Prag*, Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university XV, Brno 1966, F 10, p. 12. Taj Kutalov rad posvećen je uz 60 go-dišnjicu prijatelju prof. dr. Janu Raceku.

³ A. Kutal, *České gotické umění*, o. c., p. 110.

⁴ A. Kutal, *Bemerkungen*, o. c., p. 12. Slika br. 9 preuzeta je iz te publikacije (sl. 2).

3 Okrunjena žena iz katedrale u Zagrebu s glavom u profilu. Danas u Diecezanskom muzeju (foto: Jozo Vranić)

4 Okrunjena žena iz katedrale u Zagrebu u poluprofilu. Diecezanski muzej (foto: Josip Vranić)

ske sheme koja se temelji na krugu i kvadratu. Gornji i donji dio te Madone rađen je po matematičkoj formuli $1 : 1^4$ (sl. 9). U istu geometrijsku shemu pokušao je inž. arh. Zorislav Horvat uklopiti i zagrebačku Madonu (sl. 10), koja opet ima osnovni habitus srodan s Okrunjenom ženom. Madona sasvim srodna sa Starogradskom Bogorodicom u Pragu je Marija s djetetom u bečkoj kapeli sv. Eligija katedrale sv. Stjepana. Iako je ona vitkija, šira je od praške Marije.⁵ Osnovna kompozicija tih Madona, kao i kamenih kipova iz zagrebačke katedrale ima, dakle, prema dosada iznesenom korijen kod Parlera u Pragu. Promotrimo sada još neke detalje da vidimo kuda oni odvede.

5 Kamena Madona iz katedrale u Zagrebu. Gradski muzej (foto: Tihomil Stahuljak)

6 Kamena Madona iz katedrale u Zagrebu u profilu. Gradski muzej (foto: Tihomil Stahuljak)

Uz to što su masivni, kipovi iz zagrebačke katedrale djeluju — iako su samo oko 1 metar visoki — monumentalno, kao kraljevi Premislovića u Pragu, na njima je vrlo uočljiva mirna ploha bez nabora na grudima, što je tipično za epitafije u praškoj katedrali (oko 1375).⁶ Takvo mirno rješenje gornjeg dijela plastike nalazimo primjerice i na kipu Madone na portalu crkve Sv. Marka na zagrebačkome Gradecu, samo što su u ovom slučaju više naglašene ženske osobine tijela. A takvo »hljebasto poprsje« također proizlazi iz busta na triforiumu praške katedrale.⁷ Na mirno riješenoj prsnoj plohi zagrebačkih plastika javlja se kod oba kipa kopča u obliku četiri trolista. Takav tip pomodne agrafe čest je na kipovima

7 Detalj kamene Madone iz katedrale u Zagrebu — straga. Gradski muzej (foto: T. Stahuljak)

praškog Parlerovog kruga u posljednjoj četvrtini 14. stoljeća, koji u doba cvata lijepih Madona dobiva veće dimenzije.⁸

Oba su lika okrunjena niskim krunama s plitkim dijademom i niskim reznjevima, a u to su doba uobičajene visoke krune s izduženim listovima. Postavlja se pitanje odakle taj tip niske krune? I taj tip krune imaju Premislovići na Parlerovim epitafijima (1377), a te krune

8 Kamena Madona iz katedrale u Zagrebu. u poluprofilu. Gradski muzej (foto: T. Stahuljak)

ukrašene reljefima dragulja zapravo su preuzete s češke kraljevske krune sv. Vaclava, koja je g. 1346. načinjena da njome bude okrunjen za češkog kralja Karlo IV. Luksemburgovac, otac ugarsko-hrvatskoga kralja Sigismunda (1387—1437). Kruna ima razmjerno niski dijadem ukrašen draguljima, a iz njega se izdižu trolisni listovi (sl. 11).⁹ Pojednostavnjeni tip te krune s niskim dijademom i trolisnim lišćem nalazimo, dakle, na kipovima u Zagrebu.

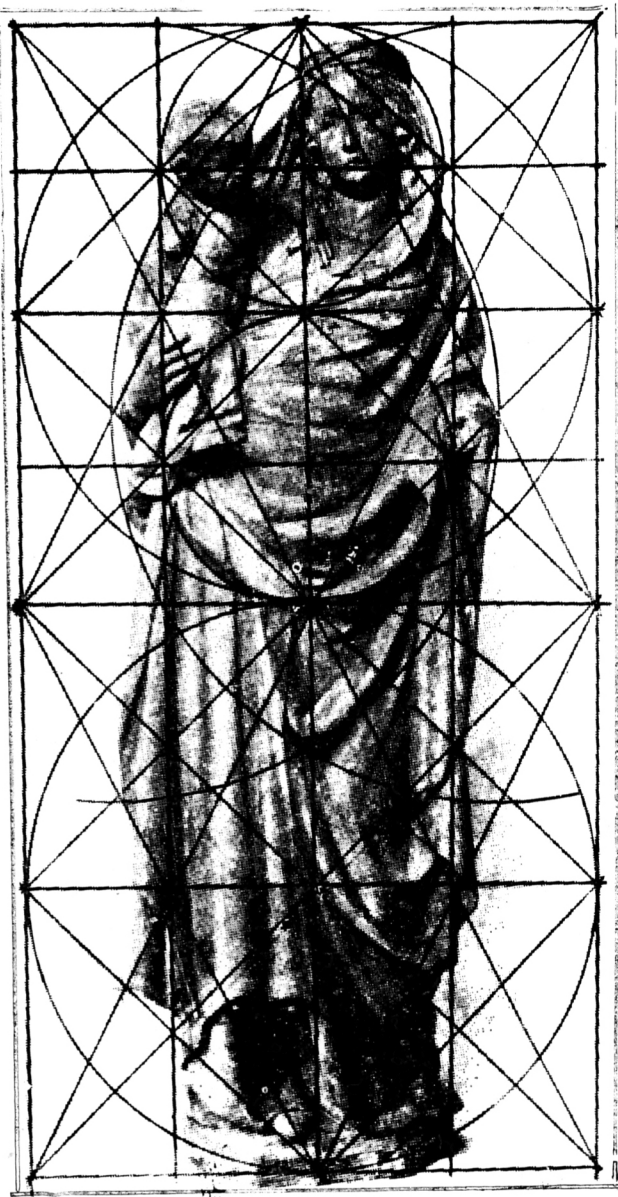
To su detalji koji se javljaju na oba kipa. No ima značajnih pojedinosti koje primjećujemo ili samo na jednom, ili samo na drugom kipu. Tako je primjerice organizacija draperija Okrunjene žene srodna s naborima odjeće sv. Marije iz scene *Navještenja* u rukopisu na pergameni *Laus Mariae* (pred godinom 1364), (sl. 12).¹⁰

⁵ A. Kotal, *Bemerkungen*, o. c., p. 17 i sl. 1, te slika 3. — Među ostalima Kotal je pelerinskim Madonama pribrojio i Mariju Walters Art Gallery iz Meulana u Baltimoru. Nju Hamann pripisuje Parlerima. Ona ima kao i Madona u Zagrebu jedva primjetnu »S« liniju, a dijete nosi na svojoj lijevoj ruci.

⁶ Karl M. Swoboda, *Petar Parler*, Wien 1942, *passim*.

⁷ A. Horvat, *Portal crkve Sv. Marka u Zagrebu*, »Kaj« 2, separat, sl. 5, p. 15; usp. A. Kotal, *České gotické umění*, o. c., sl. 63.

⁸ A. Kotal, o. c., sl. 119, 120, 121, 130.

9 Starogradská Madona s geometrijskom shemom Parlera (o. 1381.) — Gradski muzej u Pragu.

A pramen kose na tom zagrebačkom kipu u biti je zmi-joliki val kose Ane Svidnicke iz triforija praške katedrale (1375—1378),¹¹ dok neobični rez ustiju odgovara me-natim usnama Vaclava IV. (poprsje s triforija u Pragu oko g. 1380).¹² I da ne nabrajamo dalje, treba još upozori-ti na karakteristični rub plašta Madone. On je narokan na način koji je čest motiv u češkoj umjetnosti i u plastici i na slikama, kao i na zlatarskim predmetima od druge polovine 14. st. i u doba cvata lijepih Madona.¹³ Prema ovdje iznesenom ta dva gotička kipa iz zagrebač-ke katedrale sadrže odraz radionice praških Parlera ne samo zbog geometrijske sheme po kojoj je rađena zagre-bačka Madona, nego i u pojedinim detaljima.

Ove dvije zagrebačke plastike prvi je uveo u stručnu literaturu Ljubo Karaman. Za prilično oštećen kip Okrunjene svete u Gradskome muzeju pretpostavio je, pod upitnikom, da se radi o Mariji s djetetom, što i stoji. Nije se opredijelio u koje bi ga vrijeme stavio. Za bolje sačuvanu plastiku kaže da je to kip svete u svjetovnoj nošnji odličnice. Datirao ga je pravilno blizu g. 1400. »i po svojoj odjeći i po načinu kako se haljina sve-tice skuplja u jednostavne mirne nabore«.¹⁴ Gdje je stajao kip Okrunjene žene teško je reći. Rečeno je da i deskripcija kipova kao i komparativna građa za njih ukazuje na izvore iz praškog kulturnog kruga Parlera. Svo-jom masivnom monumentalnosti one ne pripadaju mekom stilu lijepih Madona, jer slijede osobine plastike iz posljednje četvrtine 14. stoljeća. Svojim širokim ramenima i čvrsto građenim licima više odgovaraju matronama tog razdoblja, nego ljupkim djevojkama oko i nakon g. 1400, koje nastaju paralelno s njima. To nisu gore usko, a dolje široko zasnovane plastike s postranim utezi-ma nabora lijepog stila, nego stojeće osobe pune svečane impostacije, koje u monumentalnim oblicima nastaju unutar »Bauhütte« kad se već počinju javljati djela u mekom stilu, tj. na prijelazu iz 14. u 15. st. Takav pe-lirinski tip Madone, tektonski čvrste, s peplumom preko okrunjene glave, s teškim, nabrekli-m naborima može-mo zamisliti kao katedralnu pastiku na crkvenom ulazu. Zagrebačka kamena Madona rađena je za pogled sprijeda, s time da je sa stražnje strane oblikovan tek peplum s krunom na glavi. Takva okrunjena nebeska kraljica (koja inače stilski nije srodna sa zagrebačkom) stoji na južnom portalu katedrale u Freiburgu am. Breisgau. Ta se Madona (1360) smatra jednom od najljupkijih ženskih figura parlerijanske umjetnosti.¹⁵ Bilo je uvjeta da ove zagrebačke plastike nejednake kvalitete i očuvanosti nastanu oko g. 1400. u Zagrebu, gdje je za zagrebačkoga biskupa Eberharda (1397—1406. i 1410—1419), pouzdanika kralja Sigismunda Luksemburgovca, dulje vrijeme djelovala radionica s praškim iskustvima.

⁹ Slika je preuzeta zajedno s opisom iz knjige *České umění gotické 1350—1420*, Praha 1970, p. 334, a tabla u boji uz p. 324. Iz sastajališta četiri luka, koji se izdižu iz dijadema, izdiže se križić iz 13. st.

¹⁰ Nalazi se u Pragu u Narodnome muzeju, a preuzeta je iz djela A. Kutal, *České gotické umění*, o. c., sl. 76.

¹¹ A. Kutal, o. c., sl. 63.

¹² *Propyläen Weltgeschichte*, Bd. 4, Berlin 1932, sl. na p. 434.

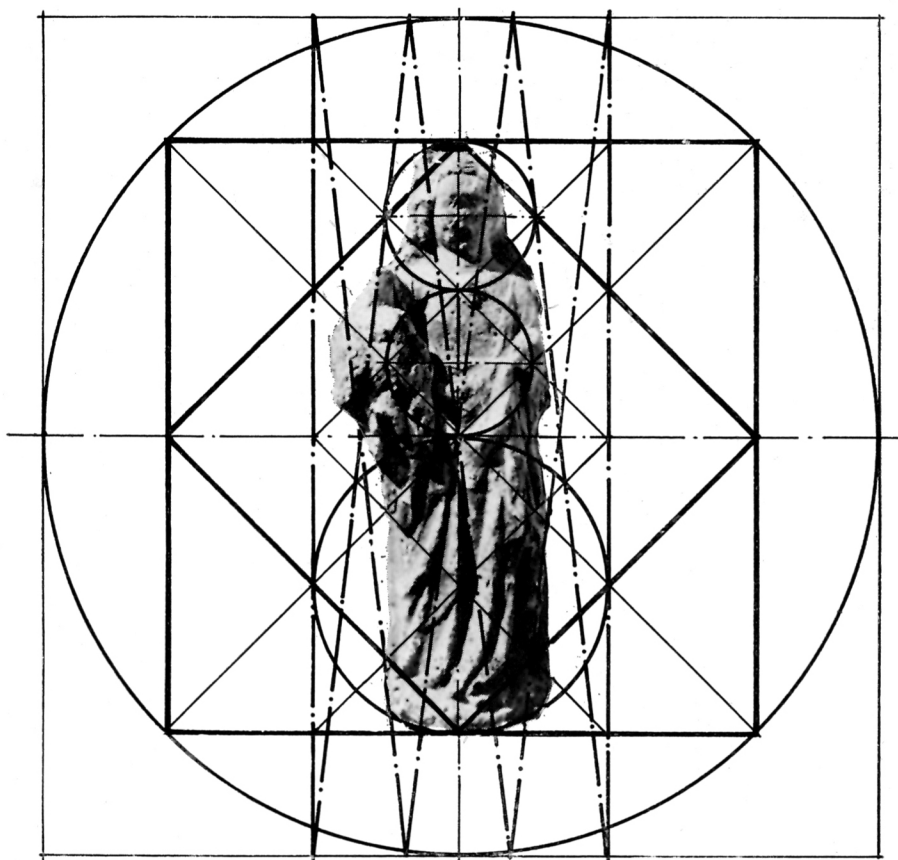
¹³ A. Kutal, *České gotické umění*, o. c., passim.

¹⁴ Lj. Karaman, *O umjetnosti Srednjeg vijeka u Hrvatskoj i Slavoniji*, Historijski zbornik III, Zagreb 1950, p. 143 i sl. T. III, br. 3 i 4;

Dr F. Buntak, *Muzej grada Zagreba*, Zagreb 1979., p. 16 usva-ja dataciju.

¹⁵ *Die Parler und der Schöne Stil 1350—1400*, Köln 1979, p. 134—135 sa sl.

10 Analiza grafičke kompozicije kamene Madone iz katedrale u Zagrebu (Gradski muzej), prema ing. arh. Z. Horvatu.

Zusammenfassung

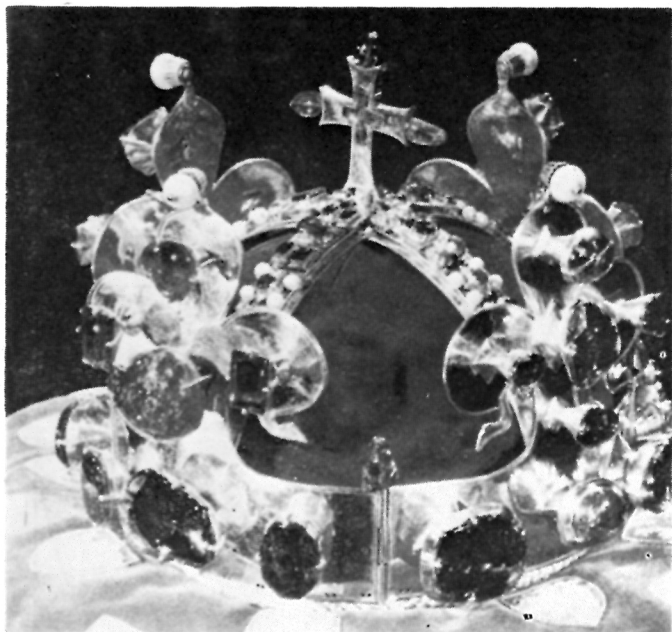
ZWEI STEINERNE WEIBLICHE FIGUREN AUS DER KATHERALE IN ZAGREB

Im Diözesanmuseum in Zagreb befindet sich die steinerne Statue einer gekrönten weiblichen Figur, und im Museum der Stadt Zagreb die steinerne Statue einer Madonna mit Kind. Beide stammen aus der gotischen Kathedrale. Die massive Statue der Gekrönten Frau steht in majestätischer Pose. Auf dem großen Haupt mit breitem Gesicht sitzt eine niedere Krone. Die Statue aus festem, grauem Kalkstein ist 93 cm hoch, die größte Breite ist bis zu 33 cm. An der Rückseite ist sie unbearbeitet bis auf das Haar. Die Statue der Madonna mit Kind gehört dem »Pelerinentyp« an. Der stark beschädigte Kopf ist mit dem Umhang bedeckt und von einer Blattkrone bekrönt. Die Statue ist 102 cm hoch und aus weichem Kalkstein gemeißelt.

Beide Plastiken zeichnen sich durch ihr massives Volumen mit geschlossenen Umrißlinien aus, und durch die schwach ausgeprägte gotische S-Linie die hauptsächlich durch die Draperie betont wird. Bei beiden Statuen macht sich ein Zwiespalt in der Komposition bemerkbar, wobei der Umhang eine große Rolle spielt. Der obere, ruhig komponierte Teil bildet einen Kontrast zum unteren Teil mit seinem reich entwickelten Falten-system, das bei beiden Statuen leicht variiert. Zur Komparation werden Epitaphien

der Přemisliden in der Kathedrale von Prag zugezogen, sowie auch die feierlich impostierte Figur der Prager Altstädter Madonna (um 1381), die sich ansonsten in den Details von den Zagreber Figuren unterscheidet. Ihre Harmonie beruht auf dem geometrischen Schema der Parler, das auf dem Kreis und Quadrat aufgebaut ist. Der Ober- und Unterteil dieser Madonna ist nach der Formel 1 : 1 gemeißelt. In dasselbe Schema konnte Ing. Arch. Z. Horvat auch die Zagreber Madonna mit Kind einkomponieren, die wiederum in ihrem grundlegenden Habitus der Gekrönten Frau ähnlich ist. Das Schema beider Statuen hat seine Wurzeln demnach bei den Prager Parlern, und dafür sprechen auch einige Details der Plastiken, wie z. B. die Organisation der Draperie, der am Rand auf charakteristische Weise fein gekräuselte Umhang, das langfallende Haar, die Agraffen und die niederen Kronen der Přemisliden, die mit der Krone des Hl. Wenzels (um 1346) verwandt sind.

Es ist schwer zu sagen, wo sich die Statue der Gekrönten Frau ursprünglich befunden hatte. Sie stammt aus der Zeit um 1400. Für die Statue der Madonna mit Kind — mit unbearbeiteter Rückseite kann man voraussetzen, daß sie am

11 Prag, kruna sv. Vaclava (1346), katedrala

12 Prag, Laus Mariae, rukopis (prije 1364) u Narodnome muzeju

Übergang vom 14. ins 15. Jahrhundert für das Portal der Kathedrale gearbeitet wurde, also zur Zeit als Bischof Eberhard eine rege Bautätigkeit and der Kathedrale entfaltet und zwar mit Meistern die mit der Prager Werkstatt Peter Parlers in Verbindung standen.

SUMMARYS

Franko Oreb

AN EARLY CHRISTIAN BASILICA IN GROHOTE ON SOLTA ISLAND

The author discusses archaeological research underway at the Early Christian basilica in Grohote on the island of Solta. The introduction covers earlier findings in the form of antique inscriptions and sarcophagi (1913) and research conducted by don Marin Bezić with the aid of don Frane Bulić, Dr. Ljubo Karaman (1927 — 1931) and Ejnar Dyggve, a Danish architect (1931), who compiled the architectural documentation for the finding. The Institute for Protection of Monuments of Culture in Split undertook revision of the archaeological research (1978/79), and during 1981 they began work on more extensive conservational activities within this complex. Research has indicated that this is a large, single-nave Early Christian basilica with a longitudinal floorplan with a narthex added on later on the western side and annexes along northern and southern perimenteral wall of the basilica. The study encompasses data on the finding of a fragment of the church inventory (baptismal font, the altar partitions, floor mosaics and so forth).

Andela Horvat

TWO GOTHIC FIGURES OF WOMEN IN STONE FROM THE ZAGREB CATHEDRAL

Two architectural sculptures from the Zagreb Cathedral: the sculpture of the Crowned Woman, now in the Diocese Museum, and the sculpture of Mary Embracing the Child, now in the City Museum of Zagreb, are attributed by the author to the period dating approximately from the year 1400. At this time a workshop was active under Zagreb Bishop Eberhard (1397 — 1406 and 1410 — 1419) backed by the Prague experience of the Parler family. She supports her attribution with a series of morphological and stylistic analogies with the works of this family of architects preserved today in Prague, Vienna and the Church of St. Mark in Zagreb.

Radovan Ivančević

EARLY RENAISSANCE SCULPTURE OF THE MADONNA IN PULA

The stone sculpture of the Virgin Annunciation from the Archaeological Museum of Istria in Pula which was recently published as one of the Gothic sculptures of Istria and dated to the early 16th century (V. Ekl), attributed previously to a master from the school of Giovanni Bon (A. Gnirs) in the late Gothic period, is separated by the author from the complex of Gothic sculpture and defined as early Renaissance. He dates it to the second half of the 15th century. In his opinion, this sculpture is one of the most valuable early Renaissance sculptures on the eastern Adriatic coast, and he notes a series of similarities in from which would connect it to the Dalmatian sculptural circle — Juraj

Dalmatinac and Nikola Firentinac. But taking the existing differences into account — the classical sense of balance — he points to the possibility that this is the work of a master from their circle, who, such as Ivan Pribislavić, for example, could have absorbed and creatively fused the qualities of both masters into a synthesis. The author also opens the issue of the sculpture's original location. It was later found in the southern cemetery chapel of S. M. Formosa in Pula, but as a part of an Annunciation composition it could have been in the central apse of a church consecrated to the Holy Virgin or in one of the niches of the circular chapels (pastophories) flanking the apse.

Grgo Gamulin

CERTAIN ISSUES OF THE RENAISSANCE AND BAROQUE IN CROATIA

The author resolves a large number of attributive problems related to a series of paintings from Yugoslavia, proposing resolutions for works of unknown masters or correcting earlier assumptions for attribution. He touches on the issues posed by the works of Lovro Dobričević, G. A. Pordenone, and offers correction for several works that have been attributed to Palma and has suggested attributing certain paintings to M. Bassetti, E. Stroiffi, G. Carpi-
oni, A. Molinari, Pietro and Marko Liberi, A. Servi, F. Abiatti, A. Bellucci, and he makes two suggestions for Balestra. Along with formal and stylistic analysis of the artwork he studies, the author provides convincing argumentation for each of his proposals and quotes extensive comparative material.

Grgo Gamulin

A PROPOSAL FOR JEAN BELLEGAMBE

The author proposes solutions for attributive problems of the two-sided painting depicting St. Peter, given to the Strossmayer Gallery by Ante Topić Mimara (1967) as a work of the Avignon School of the 15th century. Mentioning several »ostentatious signs« of the stylistic expression of Jean Bellegambe, and quoting comparative material (»Triptique de Marchiennes« in Lille, the Polyptych »The Immaculate Conception« in the Douain Museum and so forth), the author concludes that the Zagreb painting clearly comes from in the north of France, and that it originated in the first half of the 16th century, in the workshop of Jean Bellegambe in Douain.

Doris Baričević

THE MADONA IN BELL-SHAPED CLOAK

Among the baroque sculptures of Mary with Child to be found in northern Croatia, a series of sculptures of the Madonna in a bell-shaped cloak are separated out for study, since they are interesting in terms of the unusual composition and abundance of specific ornamental elements and iconographically as well. These are replicas of what were